

Pedagogická diagnostika

lazarova@phil.muni.cz

Význam pedagogického a psychologického poznávání

- Poznávání lidí – běžná každodenní činnost, důležitost v pomáhajících profesích
- Rozdíl diagnostiky a každodenního poznávání (cíl, metody, postup, výsledky)
- Dg = podpůrný proces pro učení a vzdělávání, východisko
- Vztahována ke školnímu prostředí
- Nevztahuje se jen k výkonům žáků a ke srovnávání
- Otevřenost škol všem dětem – nutnost poznávat jejich vzdělávací potřeby
- Snaha porozumět lidem/žákům a jejich potřebám

Co je to diagnostika?

- Postup od sběru dat... k popisu, interpretaci
- Souhrn operací, postupů a technik s cílem je **stanovit diagnózu?** a to v závislosti na cílech diagnostiky.
- Popis stavu – jevů, interpretace, zařazení do kategorie (terminologické označení - diagnóza)
- V psychologii a pedagogice nejde jen o zjišťování abnormit, ale o **rozpoznávání kvality a úrovně některých psychických funkcí (ne v pedagogice),** zjišťování individuálních zvláštností

Pedagogická diagnostika

CO: proces zjišťování, rozpoznávání, klasifikování, posuzování a charakterizování úrovně pedagogického rozvoje objektu výchovy....

Koho: Objektem je edukant – žák, skupina, vzdělávací instituce, systém – je spíše evaluací.

Jak: pedagogické metody

Kde: školy, výchovná zařízení,

Kdo: učitelé...,

Pojem „**přirozená diagnostika**“ – nespecifické poznávání (každodenní sledování, sociální percepce...)

Formativní diagnostika a sumativní diagnostika
(pro formální účely)

Formativní diagnostika

- V průběhu osvojování učiva
- Cíle: např. rozpoznat slabé a silné stránky... cílem je napomoci k pozitivní změně
- Slouží k podpoře učení
- Poskytuje ZV, poučení žáka
- Je dynamická

Druhy diagnóz

- **Diferenciální diagnóza** - porovnávání příznaků chorob, které přicházejí v úvahu u vyšetřovaného s cílem vyloučit diagnostický omyl.
- **Diagnóza statická** - např. dyslektik, porucha chování
- **Diagnóza dynamická** – dyslektické obtíže se projevují zejména v situaci... od první třídy....
- **Diagnóza popisná** – čte s chybami, zaměňuje písmena...
- **Diagnóza symptomatologická** - bolesti hlavy, zvracení – jsou symptomy školní fobie
- **Diagnóza syndromatologická** - ADHD syndrom (školní fobie)
- **Diagnóza etiologická** – jde o poruchy chování zapříčiněné emoční labilitou a nedostatečnou péčí ....

Možnosti a limity diagnostické práce

Antidiagnostické a antipsychiatrické tendence

konce 20. století

Zdůvodnění odmítání diagnostiky:

Humanistické teorie

- jedinečnost jedince i situace
- nedirektivita vztahu odborník (přestává být expertem)
- klient má potenciál, je expertem na své problémy – **autodiagnostika**,
- klient má možnost volby, rozhoduje o svém chování i řešení problémů
- lze předvídat chování? Lze předvídat účinnost navrženého řešení na základě dg.?

Omezování a odmítání diagnostiky

Kognitivní teorie, konstruktivismus

- široké pojetí normality (co je ne-normální???), kdo stanovuje normu? Kdo říká, že něco je-není normální? Není to jen „jinak“?
- subjektivismus v poznání - diagnóza je subjektivní poznání (Čí je diagnóza?)
- Diagnóza je v jazyce, jen slova (i forma řečeného ovlivní chápání obsahu- významu)

Odborník přestává být expertem na problém, je „pozorovatelem“.

Omezování a odmítání měření a testování v diagnostice

- Pochybnosti o validitě metod
- Testy jsou jen zbožím
- Testy jsou kulturně závislé (standardizace)
- Testy v různých rukou mohou různě měřit (pochybnosti o objektivitě)
- Měření je statické
- Elektronické zneužití, rozšiřování testů – ztráta měřící síly

Využití diagnóz v pedagogické praxi

- V pomáhajících profesích se lze obejít bez diagnostiky v tradičním slova smyslu, mnohdy stačí „přirozená diagnostika“
- Diagnózy jsou široké a statické, mnohdy neřeknou nic o možnostech změny
- **Riziko oslnění (nezkušených lidí a laiků) diagnostikou a zejména testy**
- Riziko patologizace žáků ve školách

ALE: Některá praxe diagnostiku vyžaduje (např. pro formální opatření), je třeba ji rozvíjet a chránit před zneužíváním!!!!

Časté chyby

- Nedostatek dovednosti a kompetence
- (Nad)užívání (nevhodných) dg. metod
- Povrchní interpretace (např. kresby) - dětinské nadšení z toho, co lze jednoduše z metody vyčíst.
- Haló – efekt a předem determinovaná odpověď. (Potvrzují si, že můj první odhad byl správný.....).
- Rychlé diagnózy. Jednorázovost vyšetření, chybějící supervize apod.
- Soukromé teorie osobnosti. (Komu nejde matematika, nemůže mu jít ani chemie...)

Metody

- Pozorování
- Rozhovory
- Dotazníky a škály
- Projektivní techniky
- Testy (didaktické)
- Studium/analýza produktů činnosti a dokumentů

Inspirace:

Testcentrum, NUV, RVP, Cesta ke kvalitě